

Naučná stezka Oborou Hvězda, informační tab..č. 9 - Voda v oboře

Voda měla pro toto území vždy velký význam, voda z Hvězdy měla význam i pro Pražský hrad.

V dobových pramenech z 15. stol. je uváděno: "Zapsal císař (Zikmund Lucemburský) 60 kop grošů Matěji Perníčkovi, hrnčíři na Novém městě pražském, kteroužto sumu má oddělati na trubách, po nichž se voda okolo Třešovic (Střešovic) na hrad pražský vede". Voda byla brána z Litovického potoka. Ten vede podle dnešní oborní zdi na dolní straně obory.

V roce 1547 se stává místodržícím v českém království Ferdinand Tyrolský, druhorozený syn Ferdinanda I. a Anny Jagelonské. V roce 1548 získává od libockého záduší další pozemky v údolí Litovického potoka, které připojuje k dosavadní oboře (vlastně její lesní části) a zřizuje na nich louku a rybník. Do té doby zřejmě k napájení zvěře sloužily pouze prameny tekoucí od Bílé hory, jejich vydatnost však nebyla velká. V červnu roku 1555 pokládá v Nové oboře základní kámen letohrádku, jež podle doložených pramenů sám vymyslel a zaměřil. V rakouské státní knihovně ve Vídni se dochovala tato jeho kresba půdorysu přízemí letohrádku. Součástí letohrádku byla i studna, ta byla v jihozápadní části ve svahu pod letohrádkem. Již v té době je vzpomínáno, že v oboře je nejen rybník, ale i nádrže na ryby (sádky) a napajedla pro zvěř.

Po nástupu Rudolfa II. je z Hvězdy na Pražský hrad vybudován nový vodovod využívající pramenitou (pitnou) vodu z Hvězdy, která až dosud byla na hrad dovážena v sudech. V roce 1722 je vzpomínán otvor ve zdi obory k Bílé hoře, který je zajištěn silnými dubovými kůly a slouží pro přítok vody z bělohorských polí. Zeď je popisována jako silná a klenutá.

Z roku 1723 pochází mapa hradního vodovodu od Františka Antonína Leopolda Klosse a zobrazuje na několikametrové ploše průběh trasy vodovodu a širšího okolí od Pražského hradu až do Hostivice. Vodovod využíval i vodu z území Hvězdy a vedl ji potrubím na hrad. Na vyobrazení Hvězdy můžeme najít jak oborní zeď, dům oborníka u Libocké brány s přilehlým polem tak i plochu u Pražské brány s přístřeškem pro císařovnu vybudovaný v roce 1720. Vedle vodovodu vedla také užitkovou vodu na Pražský hrad strouha, ta vedla do rybníka v Dolní Liboci („Markitskej panskej rybník“), viz snímek mapy stabilního katastru z 19. stol.) a pak podle potřeby dále na Pražský hrad k zavlažování zahrad. Boky strouhy byly zpevněny pletenými vrbovými oplůtky jak je vidět na obrázku.

Klossova mapa zachycuje jak letohrádek, tak i zahradu pod ním s míčovnou, dole na louce pak rybník v místě dnešních mokřadů. Rybník byl napájen novým zvláštním náhonem z Litovického potoka přes nádrž u mlýna, který byl v té době za zdí obory. Dochovala se i stížnost na místního mlynáře, ve které se uvádí, že vodu používá jen pro své mletí a nepouští jí do královského rybníka (tj. do rybníka v oboře). Jde o poměrně velký rybník, který byl ve středu dnešní louky a byl rozsáhlejší, než je dnešní mokřad. Okolo zahrady letohrádku tekla voda z jímacích štol okolo „lízadel pro jeleny“, jak je uvedeno ve vysvětlivkách k mapě.

Na Klossově mapě která se zabývá především hradním vodovodem, nechybí i půdorysné vyobrazení štol ve Hvězdě, sloužících k jímání vody pro hradní vodovod i napájení zvěře, to svědčí o promyšleném záměru získávání kvalitní pitné vody z propustných vrstev pískovců a opuk a nakonec i o dobré dobové úrovni důlního měřičtví. Les výstavbou štol nebyl dotčen, materiál se vyvážel těmito štolami ven a byl využíván pro stavební účely. V archivu Pražského hradu se zachoval i rozpočet na zřízení rybníka z r. 1728. V roce 1742 stavební písař J.H. Dienebier vyhotovuje plán Hvězdy po obsazení Francouzi v předešlých letech a je zde uveden malý rybníček pod letohrádkem.

Na místě bývalých rybníků, které byly ve spodní části Hvězdy a které najdeme na historických plánech a které zanikly jsou dnes mokřady s rákosem, chrasticí rákosovitou a orobincem. Z této lokality je i zajímavý výhled na libocký kostel sv. Fabiána a Šebestiána.

Tato mokřadní společenstva okolo potůčku v louce byla inspirací i pro pražského lékaře prof. Franze Antona Nickerla, který po roce 1860 nakreslil v dolní části obory Hvězda obraz sběru brouka *Lytta vesicatoria* vyskytujícího se zde na jasanech, známé „španělské mušky“, v té době oblíbeného afrosidiaka obsahujícího cantharidin. Na obraze najdeme vedle kompletního vyobrazení vývoje brouka vázaného svou existencí na larvy chrousta i obraz letohrádku Hvězda v barokní podobě i obraz libockého kostelíka sv. Fabiána a Šebestiána. Obraz je nyní v majetku Národního muzea v Praze.

Voda vyvěrající z pramenů v podzemí obory nadále ústí do potůčku, k tomu se připojuje potůček z území mimo oboru, ten od Světličky (nově také „Světlušky“) tvoří souvislý potůček ústící do mokřadu na dolní louce ve Hvězdě a také do obnoveného rybníka v místě, které bylo na mapě z r. 1775 označeno jako „Grabenfeld“, tedy pole s příkopy. Fr. Bretschneider zhotovuje pro stavební úřad podrobný plán Hvězdy s uvedením kultur a výměr. Na rozdíl od předchozího plánu Klossova zde již částečně mizí typické hvězdotivé uspořádání alejí, na některých z nichž jsou nyní nová příležitostná pole (Neu angelegte Felder). Je zde také oborníkova zahrada se stromy. Je tu také vyznačen i lom, v dolní části pak vyschlý rybníček (Ausgetroketes Teuchl). Obnova tohoto rybníka se uskutečnila v letech 2004-2005 na podkladě projektu Ing. Karla Zlatušky. Aby rybník nevysychal jako dříve, je pro něj zajištěn dostatečný zdroj vody a samotný rybník je utěsněn proti průsakům vody.

Na okraji u oborní zdi v jihozápadním cípu obory vznikl po zaslepení vodovodu ze Světličky pro Liboc nevelký rybníček, který částečně

zarostl vegetací se brzo stal místem rozmnožování obojživelníků (ropucha zelená, skokan hnědý, čolek obecný) a každoročně zde hnízdí kachna divoká. Je to i ono místo, kde byl už od středověku přívod vody do obory z rybníka, který sloužil jako zásobárna vody pro zdejší mlýn, situace je zřejmá i ze snímku mapy stabilního katastru z 19. stol.

Dalším vodním zdrojem zejména pro budovu, kde sídlil oborník a později byla i restaurace byla studna asi 200m od této budovy. I zde byl vybudován studniční domek a dodnes je zde instalováno ruční čerpací zařízení z 19. stol. Je třeba upozornit i na další studnu, ta byla přímo v areálu letohrádku, při ohradní zdi vpravo dole. I zde stával studniční domek (viz obrázek) s čerpacím zařízením, plánek tohoto domku z r.1891 se dochoval v archivu Pražského hradu.

Nature trail "Oborou Hvězda":

1. [Přírodní památka Hvězda](#)
2. [Přírodní památka Hvězda](#)